

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach oddalił powództwo wniesione przez R. (M.) przeciwko pozwanemu T. R. o zapłatę kwoty 7.416,90 z ustawowymi odsetkami za opóźnienie i zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu w wysokości 2.400 zł.

W apelacji powód zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego:

- art. 513 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wierzytelność z faktury VAT nr (...) wymagalna z dniem 17 października 2014 r. nadawała się do potrącenia z nabytą przez powoda wierzytelnością z faktury VAT nr (...) wymagalną z dniem 14 kwietnia 2014 r., a więc wcześniej wymagalną niż wierzytelność pozwanego, podczas gdy ten przepis taką możliwość wyklucza;
- art. 58 § 1 w zw. z art. 509 i n. k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie za ważne cesje wierzytelności z dnia 30 października 2014 r. i dnia 16 grudnia 2016 r. dokonane przez (...) Sp. z o.o. w K. a pozwanym, podczas gdy okoliczności przedłożenia cesji tych wierzytelności oraz cena nabycia wierzytelności na ich podstawie wskazują, że zostały one sporządzone wyłącznie w celu obejścia prawa – tj. uczynienia roszczenia powoda bezzasadnym;

2. naruszenie prawa procesowego:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że materiał procesowy pozwala na uznanie, że roszczenie powoda jest nieudowodnione;
- art. 505⁴ § 2 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie faktu, że wierzytelność pozwanego nie nadaje się do potrącenia w postępowaniu uproszczonym.

Wskazując na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów za drugą instancję.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej nie zasługiwała na uwzględnienie z następujących przyczyn.

W pierwszej kolejności należało zaznaczyć, że niniejsze postępowanie toczy się w trybie odrębnego postępowania uproszczonego. Stosownie zatem do art. 505¹³ § 2 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. W takim przypadku zbędna jest ocena dowodów i odniesienie się do stanu faktycznego sprawy w kontekście przeprowadzonych dowodów. Uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Chodzi tutaj o normy prawa materialnego, jak i procesowego, których naruszenie zostało zarzucone w apelacji.

Powód w niniejszym postępowaniu domagał się zapłaty kwoty 7.416.90 zł, wynikającej z faktury VAT nr (...) z dnia 15 marca 2014 r. wystawionej przez sprzedawcę (...) Sp. z o.o. w B. na rzecz pozwanego jako kupującego. Należność ta wystawiona tytułem sprzedaży towarów określonych w treści faktury była płatna w terminie 30 dni. Wierzytelność wynikająca z opisanej wcześniej faktury VAT została w dniu 25 listopada 2015 r. przeniesiona w drodze umowy przelewu na rzecz powoda. Te okoliczności faktyczne są bezsporne. Pozwany nie kontestował w niniejszym procesie istnienia tej wierzytelności, jak również faktu jej nabycia przez powoda. Pozwany linię obrony oparł bowiem nie tyle

na kontestowaniu istnienia prawa podmiotowego powoda, którego ten w niniejszym procesie domaga się ochrony, co na przeciwstawieniu temu prawu – prawa własnego – wynikającego z potrącenia wzajemnej wierzytelności. Pozwany bowiem podniósł zarzut potrącenia, tj. że wierzytelność powoda wygasła ze względu na dokonanie przez pozwanego potrącenia wzajemnej wierzytelności – na mocy oświadczenia o potrąceniu z dnia 16 maja 2016 r. Wierzytelność ta wynikała z faktury VAT nr (...) na kwotę 636.153,54 zł z dnia 21 października 2013 r. wystawionej przez sprzedawcę (...) Sp. z o.o. w B. na rzecz poprzednika - (...) Sp. z o.o. w B. jako kupującego. Należność ta wystawiona tytułem sprzedaży towarów określonych w treści faktury była płatna w terminie 360 dni. Pozwany nabył tą wierzytelność na mocy umowy cesji z dnia 30 października 2014 r. – w kwocie 96.861,27 zł. Pozwany wskazał, że przed procesem potrącił wzajemną wierzytelność z inną wierzytelnością do kwoty 83.146,77 zł, tak że w dniu złożenia powodowi oświadczenia o potrąceniu wierzytelność z faktury VAT (...) wynosiła 13.714,50 zł. Ponadto w trakcie procesu – w piśmie z dnia 30 grudnia 2016 r. pozwany powołał się na późniejsze oświadczenie o potrąceniu – z dnia 19 grudnia 2016 r. Na jego mocy pozwany potrącił wierzytelność określoną w przywołanej powyżej fakturze VAT nr (...) w kwocie 96.861,27 zł z wierzytelnościami wzajemnymi przynależnymi do powoda – w tym także z wierzytelnością dochodzoną w niniejszym postępowaniu.

Przy tak nakreślonym stanie istota problemu sprowadzała się w pierwszej kolejności do oceny dopuszczalności podniesionego przez pozwanego zarzutu potrącenia. Uznanie, że taki zarzut jest dopuszczalny prowadziłoby natomiast do oceny istnienia wzajemnej wierzytelności, a także występowania przesłanek potrącenia na gruncie art. 498 – 505 k.c.

Zgodnie z art. 505⁴ § 2 k.p.c. zarzut potrącenia jest dopuszczalny jeśli wzajemna wierzytelność nadaje się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym. Oznacza to, że przedmiotem zarzutu potrącenia jest tylko taka wierzytelność, która w myśl art. 505¹ pkt 1 k.p.c. nadawałaby się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym, gdyby pozwany – wzajemny wierzyciel wytoczył o tę wierzytelność powództwo przeciwko dłużnikowi – powodowi w niniejszym procesie. Jednocześnie należy powiedzieć, że poprzez użyty w art. 505⁴ § 2 k.p.c. zwrot "zarzut potrącenia" rozumieć zarówno oświadczenie o potrąceniu dokonane w ramach postępowania cywilnego przez pozwanego, jak i powołanie się przez pozwanego na uprzednio dokonane – poza procesem potrącenie, w tym także przed wszczęciem postępowania, w wyniku czego że doszło do umorzenia wierzytelności. Z całą mocą należy podkreślić, że ustawodawca w tym przepisie nie tyle zakazał pozwanemu złożenia oświadczenia o potrąceniu, lecz zgłoszenia procesowego zarzutu potrącenia, w tym zarzutu potrącenia już dokonanego, a więc zakazał powołania się na umorzenie w całości lub części dochodzonej od niego wierzytelności w następstwie złożonego oświadczenia o potrąceniu (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r., III CZP 56/05, Biul. SN 2005, nr 10, s. 4). Niezależnie zatem od tego, czy oświadczenie o potrąceniu w sensie materialnym zostało złożone przed wszczęciem procesu, czy też w jego toku, nie jest dopuszczalne podniesienie zarzutu potrącenia w postępowaniu uproszczonym, jeżeli roszczenie objęte tym zarzutem nie nadaje się do rozpoznania w tym postępowaniu. Zarzut taki powinien zostać przez sąd pominięty jako niedopuszczalny, a sąd winien rozpoznać sprawę z pominięciem okoliczności faktycznych odnoszących się do kwestii zagadnienia potrącenia takiej wierzytelności.

Za takim kierunkiem wykładni przemawiają także i względy celowościowe. Postępowanie uproszczone ze swojej natury służy rozpoznawaniu spraw o nieskomplikowanym charakterze i winno toczyć się toczyć się sprawnie. Wyrazem tego jest m. in. ograniczone postępowanie dowodowe, niedopuszczalność zmiany powództwa, podstawy apelacji, skład sądu drugiej instancji. Przedmiotem zatem tego postępowania nie mogą być zagadnienia nie mieszczące się w ramach tego postępowania, czego przykładem jest niniejszy proces. W istocie uznanie, że przedmiotem postępowania jest ocena zarzutu potrącenia kwoty 13.714,40 zł – przy potrąceniu z dnia 17 maja 2016 r. i kwoty 96.861,27 zł – przy potrąceniu z dnia 19 grudnia 2016 r. byłoby sprzeczne z ideą postępowania uproszczonego, w którym co do zasady obowiązują ograniczenia kwotowe dochodzonych wierzytelności (art. 505¹ pkt 1 k.p.c.). W sytuacji bezsporności roszczenia powoda przedmiotem postępowania uproszczonego byłaby merytoryczna ocena istnienia wzajemnej wierzytelności przedstawionej przez pozwanego do potrącenia, która ze swojej istotny nie nadaje się do rozpoznania w tym odrębnym postępowaniu.

Zaprezentowaną tutaj wykładnię art. 505⁴ § 2 k.p.c. wzmocnić można także i stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego, wyrażonym w wyroku z dnia 28 lipca 2004 r., P 2/04 ((...) Zb.Urz. 2004, nr 7, poz. 72). Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przepis ten w zakresie, w jakim odnosi się do zarzutu potrącenia, nie jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. Trybunał wskazał na korzyści dla efektywności i szybkości postępowania sądowego, wynikające z ograniczenia zarzutu potrącenia w postępowaniu uproszczonym, podkreślając, że ograniczenie dopuszczalności zarzutu potrącenia w postępowaniu uproszczonym, a więc jednego ze środków obrony pozwanego, jest symetryczne w stosunku do ograniczeń wynikających z wąskiego określenia przedmiotu spraw dochodzonych w tym postępowaniu.

Jako że przedstawiona do potrącenia wzajemna wierzytelność nie nadawała się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym, zarzut potrącenia podniesiony przez pozwanego był niedopuszczalny, co skutkowało jego pomięciem jako niemającym znaczenia dla sprawy. W tej sytuacji Sąd Rejonowy zbędnie przeprowadził postępowanie dowodowe w kierunku ustalenia istnienia wzajemnej wierzytelności, gdyż to zagadnienie nie stanowiło przedmiotu niniejszego postępowania. Z tego powodu Sąd Okręgowy nie dokonał oceny istnienia wzajemnej wierzytelności pozwanego, gdyż to zagadnienie nie jest przedmiotem niniejszego procesu.

Mając te okoliczności na uwadze za słuszny należało uznać zarzut apelacji – naruszenia prawa procesowego w zakresie art. 505⁴ § 2 k.p.c. Wobec faktu, że wierzytelność powoda jest bezsporna podlegała ona zasądzeniu na podstawie art. 353 w zw. z art. 509 § 1 k.c. Zbędnym i bezprzedmiotowym w takiej sytuacji jest analiza pozostałych zarzutów apelacyjnych.

Mając na względzie te okoliczności na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono jak na wstępie.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c. Na koszty postępowania pierwszoinstancyjnego składa się: opłata od pozwu w wysokości 250 zł, wynagrodzenie radcowskie w wysokości 2.400 zł, zgodnie z § 2 pkt 4 (Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 – w pierwotnej wersji) oraz opłata od pełnomocnictwa procesowego wynosząca 17 zł. W skład kosztów postępowania odwoławczego wchodzi opłata od apelacji w wysokości 250 zł i koszty zastępstwa radcowskiego w kwocie 900 zł, zgodnie z § 2 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 w/w Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości.